

Η χριστιανική θέση για την Καύση των Νεκρών. Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

Η καύση των νεκρών από την άποψη της χριστιανικής ανθρωπολογίας και ηθικής.

Η ταφή των νεκρών, δεν αποτελεί δογματικό θέμα με την έννοια κάποιου δογματικού όρου. Η ανάσταση των νεκρών, στην οποία πιστεύει η Εκκλησία, δεν θα εξαρτηθεί από την ταφή ή την καύση τους. Αλλά και από την άλλη πλευρά, η ταφή των νεκρών δεν είναι άσχετη με τη δογματική πίστη της Εκκλησίας. Η προτίμηση της ταφής και η απόρριψη της καύσεως των νεκρών συνδέονται στενά με την πίστη της Εκκλησίας για τον άνθρωπο και το σκοπό της υπάρξεώς του.

Η Εκκλησία δεν αποστρέφεται το σώμα, αλλά το τιμά. Ο άνθρωπος εικονίζει τον Θεό όχι μόνο ως ψυχή, αλλά και ως σώμα. Εικόνα Θεού είναι το συναμφοτερον, ψυχή και σώμα. Και ο σκοπός του ανθρώπου ως προσώπου που εικονίζει τον Θεό είναι να χωρέσει μέσα του τον εικονιζόμενο, δηλαδή τον ίδιο τον Θεό. Όλα τα άλλα υποτάσσονται και εντάσσονται στον σκοπό αυτό. Αν και η καύση του σώματος συνέβαινε να υπηρετεί τον σκοπό αυτό, μπορούσε να γίνει όχι μόνο αποδεκτή, αλλά και επιθυμητή.

Οι χριστιανοί που καταδικάζονταν στον διά πυράς θάνατο δεν τον απέφευγαν, αλλά τον υπέμεναν προσβλέποντας στην τελική ένωσή τους με τον Χριστό. Χαρακτηριστική είναι η ευχή που διατυπώνει ο άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος για τον εαυτό του: «Πυρ και σταυρός, θηρίων τε

συστάσεις, ανατομαί, διαιρέσεις, σκορπισμοί οστέων, συγκοπή μελών, αλεσμοί όλου του σώματος... επ' εμέ ερχέσθωσαν, μόνον ίνα Ιησού Χριστού επιτύχω». Ο πόθος αυτός για πλήρη αφανισμό δεν οφείλεται σε εχθρότητα προς το σώμα ή την ύλη, αλλά στην αγάπη τους προς τον Χριστό. Είναι ο πόθος για τη φανέρωση της οντολογικής αλήθειας της εικόνας.

Εχθρότητα προς το σώμα παρατηρείται στις ανατολικές θρησκείες και την ειδωλολατρία. Η Εκκλησία δεν βλέπει το σώμα εχθρικά ούτε το θεωρεί ως «σήμα», δηλαδή ως τάφο, όπως το θεωρούσε ο Πλάτων, για να θέλει να το αφανίσει. Το ανθρώπινο σώμα είναι ναός του Αγίου Πνεύματος. Είναι η ζωντανή Εκκλησία, μέσα στην οποία καλείται να λατρεύσει ο άνθρωπος τον Θεό. Και όποιοι λατρεύουν αληθινά τον Θεό, θεμελιώνουν με τα λείψανά τους τις κτιστές Εκκλησίες, που στεγάζουν τους ζωντανούς. Γι' αυτό η Εκκλησία τιμά τα λείψανα των αγίων και τα διατηρεί ως πολύτιμους θησαυρούς.

Για την Εκκλησία η ανθρώπινη φύση είναι τόσο ιερή και συγγενής προς τον Θεό, ώστε να μπορέσει να ενωθεί με αυτόν σε μια αδιαίρετη υπόσταση. Έτσι στην υπόσταση του Χριστού το ανθρώπινο σώμα ενώνεται αδιαίρετα και ασύγχυτα με την Θεότητά του, ενώ στις ανθρώπινες υποστάσεις το σώμα δέχεται την άκτιστη θεία χάρη και μετέχει στη θεία ζωή. Γι' αυτό ο Χριστιανός δεν αποστρέφεται το σώμα του, ούτε θέλει να το αποβάλει ως εχθρικό, αλλά επιθυμεί την εν Χριστώ ανακαίνιση και αφθαρτοποίησή του.

Όποιος βλέπει το νεκρό σώμα ως λείψανο, ως σεβαστό δηλαδή κατάλοιπο της ανθρώπινης υπάρξεως, θέλει να το τιμήσει. Και στην περίπτωση αυτή η ταφή ή στη συνέχεια η διατήρηση των οστών είναι ιερή. Άλλωστε γνωρίζουμε σήμερα ότι και τα ξερά οστά διατηρούν ζωντανή τη βιολογική ταυτότητα του νεκρού, αλλά όχι και η στάχτη. Όποιος όμως βλέπει το νεκρό ανθρώπινο σώμα ως μακάβριο πτώμα είναι φυσικό να το αποστρέφεται και να θέλει να το εξαφανίσει. Δεν διακρίνει σύμβολα, αλλά φυσικά αντικείμενα με χρηστική ή και χρηματιστική αξία. Λησμονεί την καρδιά και σκέφτεται λογικά. Με την προβληματική μάλιστα των μεγάλων αστικών κέντρων θεωρεί λογικότερη και πρακτικότερη την καύση των νεκρών. Το μόνο λογικό κενό που παραμένει εδώ, είναι γιατί να υπάρχει μια άσκοπη καύση, χωρίς ταυτόχρονη χρήση του υλικού που μπορεί να προκύψει από το νεκρό σώμα.

Σε ολόκληρη την ιστορία της Παλαιάς Διαθήκης και της αδιαίρετης Χριστιανοσύνης η καύση των νεκρών αντιμετωπίζεται ως ειδωλολατρική συνήθεια και θεωρείται ως αποκρουστική πράξη. Ειδικότερα, ο διά πυράς θάνατος συνδέεται στην Παλαιά Διαθήκη με ειδεχθή εγκλήματα. Η Καινή Διαθήκη θεωρεί αυτονόητη την ταφή των νεκρών, ενώ στην ιστορία της Εκκλησίας μόνο διώκτες της κατέφυγαν στην αποτέφρωση των σωμάτων των Χριστιανών, για να εξαφανίσουν τη μνήμη τους και να πλήξουν την ελπίδα της αναστάσεώς τους. Κατά τους νεώτερους, τέλος, χρόνους η καύση των νεκρών εφαρμόσθηκε και ως κάποια μορφή εξαγνισμού του κόσμου από την παρουσία τους.

Η θέληση για την εξαφάνιση ή τη διατήρηση του νεκρού σώματος στον τάφο συνδέεται άμεσα με την τοποθέτηση του ανθρώπου απέναντι στον θάνατο. Όταν κάποιος επιθυμεί να λησμονήσει τον θάνατο, είναι φυσικό να θέλει να εξαφανίσει καθετί που συνδέεται με αυτόν ή τον υπενθυμίζει. Και σ' αυτό θωρακίζεται από τα σχετικά συστήματα της κοινωνίας μας. Όλα βοηθούν στην αποσιώπηση του θανάτου. Μέσα στο κλίμα αυτό είναι φυσικό να επιδιώκεται και η εξαφάνιση του νεκρού ανθρωπίνου σώματος. Η ταφή στο μνήμα διατηρεί τη μνήμη· τη μνήμη του νεκρού, αλλά και του θανάτου. Και για να διατηρεί κάποιος τη μνήμη αυτή, χωρίς να βασανίζεται, χρειάζεται να πιστεύει στη νίκη εναντίον του θανάτου.

Ο Χριστιανός πιστεύει στη νίκη αυτή και περιμένει την ανάσταση: «προσδοκώ ανάστασιν νεκρών». Περιμένει την ανάσταση που αφορά ολόκληρη τη σωματοψυχική του υπόσταση. Περιμένει την ανάσταση του καινούργιου ανθρώπου μέσα από το σώμα που φθείρεται, όπως περιμένει και το καινούργιο σιτάρι μέσα από τον σπόρο που σαπίζει στη γη. Όταν υπάρχει η πίστη ή η προσδοκία αυτή, τότε και η στάση απέναντι στον θάνατο και το νεκρό σώμα γίνεται ανάλογη. Και η στάση αυτή εμπνέει το ήθος που καλλιεργήθηκε επί αιώνες στον τόπο αυτόν, ενώ η καύση εισάγει νέο ήθος.

Η καύση των νεκρών δεν προσβάλλει, άμεσα το δόγμα της αναστάσεως. Προσβάλλει όμως το αίσθημα και το ήθος που καλλιεργεί το δόγμα αυτό. Παραμορφώνει την προοπτική και την προσδοκία της Εκκλησίας για τον άνθρωπο. Έτσι θίγεται και το δόγμα, μια που αυτό είναι οργανικά ενωμένο με το ήθος και τη ζωή της Εκκλησίας. Στον τόπο αυτόν, όπου δεν ήταν άγνωστη η καύση των νεκρών, καθιερώθηκε με τη χριστιανική διδασκαλία και διατηρήθηκε στη συνέχεια ως αυτονόητη η ταφή των νεκρών. Μια πράξη συμβολική, που παραλληλίζεται μάλιστα

ήδη από τον Απόστολο Παύλο με τη σπορά του κόκκου του σιταριού και συνδέεται με την προσδοκία της καινούργιας ζωής. Όταν σβήνει η προσδοκία αυτή, χάνει και η ταφή τη συμβολική διάστασή της.

Απόσπασμα από το Περιοδικό Παράκληση, Ι.Μ.Λεμεσού, τ. 71.

Πηγή : www.pemptousia.gr/